

Helyi tanterv a gimnázium 9–12. évfolyama számára

Magyar nyelv és irodalom

Az alábbi helyi tanterv a Hajdú-Bihar Megyei Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium számára a 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben (1., 5., 9. évfolyamokon) bevezetésre kerülő Nemzeti alaptantervben foglalt szabályozás alapján készült.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanítás és tanulása különösen alkalmas a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önazonosságot, felkelti a megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai és erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak azért van kitüntetett szerepe, mert amellett, hogy gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget is hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzéket, az ítélőképességet, az erkölcsi érzékenységet. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, felkelti a minőségi megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai, erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését. E szerepe különösen fontos annak megértésében, hogy a Kárpát-medencében együtt élő különböző népek, népcsoportok miként gazdagították a magyar kultúrát, és kölcsönösen miként járultak hozzá egymás és saját kultúrájuk sokszínűségéhez, fennmaradásához. Az egymás kultúráját megbecsülő és megismerni kész magatartáshoz elengedhetetlen annak belátása, hogy az etnikai, nemzetiségi alapú üldözések, kitelepítések így a zsidóüldözés, a német lakosság kitelepítése és más történések milyen nagyságrendű kulturális veszteséget is okoztak. Feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéséhez. Ez pedig, különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban, támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgyunk tehát nem a kevésbé a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez. Az emberi kapcsolatok mikrotörténéseinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése fejleszti a szociális érzékenységet, az irodalmi művek révén megismert különféle alkatok, magatartásformák pedig támogatják az erkölcsi ítélőképességet. Az

értékkeresés az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módját az empátia, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez. A nyelvi, irodalmi tanulmányaik révén a tanulók képessé válnak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Mindezzel hatékonyan támogatja nyelvi és kulturális identitásuk alakulását, megerősödését. Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákokat sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez, ezáltal is támogatva a saját életükkel, további tanulmányaikkal, pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja természetesen az is, hogy a tanulók éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható. A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Érdemes tehát e szövegtípusok közül a környezeti hatásokkal, az ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával foglalkozókat előnyben részesíteni. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen ösztársadalmi érdekelttségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához. A kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére. Mindebben számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadásaira, prezentációira. A magyar nyelv és irodalom tantárgy alkalmas arra, hogy a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtsen.

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsék múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.
- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, melynek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és -árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt vagy értik meg az összetett üzeneteket.

- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.
- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.
- A digitális világ bővülésével a diákokra hatalmas információ-mennyiség zúdul. Meg kell tanulniuk kiválasztani a fontos, értékes adatokat és ismereteket, azt is, hogy ezen adatokat és információkat etikusan és kritikusan használják, építsék be tudásukba.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a diákok rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfajttörténeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel. A képzési szakasz első felében ezek az ismeretek állnak a tananyag középpontjában. Fontos, hogy a diákok az irodalmat egy közösség történelmi-társadalmi folyamataként is lássák. A képzési szakasz második felében a szerzői portrék és látásmódok is helyet kapnak. *Mindkét képzési szakasz célja és feladata az irodalmi művek elemző értelmezése.* Ez fejleszti a gondolkodást, az erkölcsi érzéket, segíti az érzelmi nevelést. Az önálló elemzési készség fejleszti az önismeretet, önbizalmat ad, fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.
- Cél, hogy a tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.
- A XXI. század emberei már élethosszig tanulnak, ezért a diákoknak meg kell őrizni kíváncsiságukat, meg kell tanulniuk középszkolás módon tanulni. Ennek feltétele, hogy olvasó emberekké neveljük őket, akik többféle olvasási és értelmezési technikákkal rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket. Tudnak önállóan jegyzetelni.
- Alakuljon ki a diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondolataikat.
- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás; anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető. Minden nyelvtanóra kiemelt feladata a szövegértés és a szövegalkotás tanítása.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik fontos elve. A legtöbb irodalmi témakör feldolgozásához lehetséges a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítése az órai munkába vagy a házi feladatba.

A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a műveltségátadás, a kompetenciafejlesztés, hanem az érzelmi nevelés is a célja. A diákok érzelmi fejlődése az alapja későbbi személyes boldogulásuknak, együttműködési képességüknek, társadalmi beilleszkedésüknek és kulturált viselkedésüknek.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttekként kerüljenek ki a közoktatásból.

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszer:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényegét kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátnan kifejezni.
- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
- A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek

gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képesé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „A XX. századi történelem az irodalomban” című anyag rész. A témakör oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem katalizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjenek erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulóknak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- a retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.
- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvemlékeinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.
- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
- A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK 9-12. ÉVFOLYAM

A pedagógia történetében nagyon sokféle tanulási és oktatási stratégia létezik. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. Gondolkodni és beszélni tanít (Babits, 1908.). A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék: az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a

magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok, stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 3. szakaszának 1-2. évében (9-10. évfolyam) a javasolt tanulásszervezési módok: a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása, az önálló munkavégzés és tanulás kialakítása, a gamifikáció. Javasolt az összetett gondolkodás kialakítása tanári kalauzzal.

A képzés 3. szakaszának 3-4. évében az önálló, illetve a kooperatív csoportokban kialakított munkavégzés kiemelt jelentőségű az érettségi, illetve a továbbtanulás szempontjából. Ajánlott a hagyományos és digitális technikák bekapcsolása a tananyag-feldolgozásba, az összetett gondolkodási műveletek fejlesztése (absztrakció, elemzés, analógia alapján gondolkodási műveletek felismerése, új gondolkodási műveletek elsajátítása, kognitív struktúrák felismerése és megalkotása, stb.).

Tanulásszervezési módok

Javasolt a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projektmunkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.).

Továbbra is javasolt: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.

A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenségalapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasolt az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Esszéírás, gondolattérképek, fürtábrák készítése a műelemzések előkészítéseként, kreatív írás, konstruktív vita (disputa). Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (pl.: Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára). A digitális oktatási módszereknek ebben a képzési szakaszban kiemelt jelentősége van) pl.: digitális újság, magazinok, ppt-k, prezik, blogok készítése, meghívott előadók meghallgatása)

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

Magyar nyelv

A magyar nyelv órák megoszlása az adott évfolyamokon a következő:

Évfolyam	9.	10.	11.		12.	
	kötelező	kötelező	kötelező	kötött célú	kötelező	kötött célú
Heti óraszám	1 óra	1 óra	1 óra	1óra	1 óra	1óra
Tanítási hetek száma	36 hét	36 hét	36 hét	36 hét	31 hét	31 hét
Éves óraszám	36 óra	36 óra	36 óra	36 óra	31 óra	31 óra
Összes óraszám	36 óra	36 óra	72 óra		62 óra	

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv, mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét. A tanuló folyamatosan fejlődő szövegértési és -alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.

Az anyanyelvi nevelés további feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbözőségeiről.

9. évfolyam
36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	11
A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	18
Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás	7
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 11 óra/11 óra

TÖRZSANYAG

A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói

A személyközi kommunikáció

A nem nyelvi jelek

A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói

A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre

Médiaműfajok

A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv

AJÁNLOTT ANYAG

A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés

Megszólítások, magázódás, tegeződés, a kapcsolattartás formái

A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök

A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei

A reklámok hatása nyelvhasználatunkra

Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció jellemzőinek tudatosítása, hatékony alkalmazásának fejlesztése
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek alkalmazása
- A hallás utáni és a szóbeli szövegértési készség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás, az önreflexió fejlesztése
- A kommunikáció tényezői

- A kommunikációs célok és funkciók
- A kommunikáció jelei
- A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályai
- A hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés

FOGALMAK

kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.

TÉMAKÖR: A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 18 óra/18 óra

TÖRZSANYAG

A nyelv, mint jelrendszer

A nyelvi szintek

A magyar nyelv hangrendszere

Hangkapcsolódási szabályszerűségek

A szavak felépítése, a szóelemek (szótag, képző, jel, rag)

A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatzóok és viszonyzóok

A szó szerkezetek (szintagmák)

A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai

Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők

Az összetett mondat

A mellérendelő összetett mondatok

Az alárendelő összetett mondatok

A többszörösen összetett mondatok

AJÁNLOTT ANYAG

A jelnyelvek (pl.: a sikek jelezése)

Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival

A hangok hangulata, hangszimbólika

A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik

Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása

A szófajváltás, a többszófajúság

Rendszermondat, szövegmondat

Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal

A szinteződés, tömbösödés a mondatban

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak tudatosítása
- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- Nyomtatott és digitális helyesírási segédletek használatának gyakorlása
- Kreatív nyelvi fejlesztés
- A nyelvi szintek, a nyelv alkotóelemei
- A szavak és osztályozásuk
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepe a kommunikációban
- A szószerkezetek
- A mondatrészek
- A mondatok csoportosítása
- Szórend és jelentés
- Nyelvi játékok, kreatív feladatok digitális programok használatával is

FOGALMAK

nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései

TÉMAKÖR: Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 7 óra/7 óra

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A FOGALMAK ÉS A NYELVTANI ÖSSZEFÜGGÉSEK ISMERETE

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

10. évfolyam

32+4 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	13
Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszközök, szóképek, alakzatok	12
Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás	7+4
Összes óraszám:	32+4

TÉMAKÖR: A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 13 óra/13 óra

TÖRZSANYAG

A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet

A szöveg típusai, a szöveg szerkezete

A szövegkohézió (lineáris és globális)

A szöveg kifejtettsége

Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)

Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint

A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták

Az esszé

A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)

Az intertextualitás

A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében

AJÁNLOTT ANYAG

Szövegsemantika

A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata

Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet

Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szövegről való tudás és gyakorlati alkalmazásának fejlesztése
- A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban
- A szövegelemző képességek fejlesztése
- A szöveg fogalma, jellemzői
- A szöveg főbb megjelenési formái, típusai, műfajai, korának és összetettségének jellemzői
- A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek
- A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje
- Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői
- Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás
- A szóbeli és az írásbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése
- A helyesírási készség fejlesztése
- Helyesírási szótárak használatának tudatosítása
- A szövegolvasási típusok és szövegértési stratégiák
- Szövegtípusok: digitális és hagyományos, folyamatos és nem folyamatos
- Összefüggő szóbeli szöveg: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás
- A magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.
- Az esszé

FOGALMAK

szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé

TÉMAKÖR: Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszék, szóképek, alakzatok

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 12 óra/12 óra

TÖRZSANYAG

A stílus fogalma és hírértéke

A stílus kifejező ereje

Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus

Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)

A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)

Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés

Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó

szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/)

Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben

AJÁNLOTT ANYAG

Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa

Stílusparódia

Korstílusok, stílusirányzatok

Az íráskép stilisztikai hatásai

Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása

Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A stílus szerepének tudatosítása
- A stiláris különbségek felfedeztetése
- Az alakzatok és a szóképek hatásának, szerepének vizsgálata szövegelemzéskor
- A stílus, a stilisztika, a stílustípusok
- A stílusérték
- A stílushatás
- Stílusgyakorlatok
- A hangalak és jelentés viszonyának felismertetése
- Értelmezési gyakorlatok különböző beszédhelyzetekben
- A mondat- és szövegjelentést meghatározó tényezők felismertetése, tudatosítása
- A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés tudatosítása
- A mindennapi kommunikáció gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése
- Szótárhasználat fejlesztése

- A jel és a nyelvi jel fogalma, összetevői
- A jel és a jelentés összefüggése, jelentéselemek
- A hangalak és a jelentés viszonya, jelentésmező
- Motivált és motiválatlan jelentés
- A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használatuk
- A mondat- és szövegjelentés

FOGALMAK

stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés

TÉMAKÖR: Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 7 óra/11 óra

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A FOGALMAK ÉS A NYELVTANI ÖSSZEFÜGGÉSEK ISMERETE

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

Magyar nyelvből a 10. évfolyamon év végén a tanulók anyanyelvi ismereteinek felmérése ajánlott.

11. évfolyam 36+36 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
Retorika- a beszéd fajták, a beszéd felépítése, az érvelés	11
Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	7

Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	7
Szótárhasználat	2+2
Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás	7+36
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Retorika- a beszéd fajták, a beszéd felépítése, az érvelés

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 11 óra/11 óra

TÖRZSANYAG

A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma

A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései

A szóközi beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik

Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok

Az érvelés módszere

A retorikai szövegek kifejezőeszközei

A kulturált vita szabályai

A befolyásolás módszerei

AJÁNLOTT ANYAG

Retorika az ókorban

Retorika a középkorban

Néhány történeti értékű és jelenkori szóközi beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása

A szójáték és a retorika

Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata a retorikai szövegek alkotásában.

Az előadás szemléltetésének módjai (bemutatás, prezentáció).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A retorika alapfogalmainak megismertetése, azok alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban
- A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése
- Önálló beszéd megírásához, annak hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése
- A szónok tulajdonságai, feladatai
- A szóközi beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig
- Az érv, érvelés, cáfolat megértése
- Az érvelési hibák felfedeztetése
- A hatásos előadásmód eszközeinek tanítása, gyakoroltatása
- Érvelési gyakorlatok: kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása

FOGALMAK

retorika, szónoklat, a szónok feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszéd fajták; a szónoklat részei, szerkezete, felépítése

TÉMAKÖR: Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 7 óra/7 óra

TÖRZSANYAG

A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során

A társalgás udvariassági formái

A beszédaktus

Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)

AJÁNLOTT ANYAG

A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpont

Kommunikáció és pragmatika

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése
- A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel
- A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése

FOGALMAK

megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv

TÉMAKÖR: Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 7 óra/7 óra

TÖRZSANYAG

A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer

A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés

A beszéd mint cselekvés

A nyelvcsaládok és nyelvtípusok

AJÁNLOTT ANYAG

A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában

A nyelv szerepe a memória alakításában

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a nyelv mint jelrendszernek, az emberi nyelv egyediségének megértése; a nyelv mint változó rendszer; a nyelv szerepe a világról formált tudásunkban
- a kommunikáció kódok vizsgálata, a korlátozott és a kidolgozott kód; gesztusnyelvek, jelnyelvek
- a nyelv és gondolkodás viszonya nyelvfilozófiai lehetőségeinek megismerése
- a nyelv és a megismerés viszonyának tanulmányozása: az emberiség információs forradalmi; a nyelv és a kultúra viszonya
- nyelvcsaládok, nyelvtípusok tanulmányozása

FOGALMAK

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv

TÉMAKÖR: Szótárhasználat

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a fontosabb egynyelvű papír alapú és digitális szótárfajták megismerése, tanulmányozása: értelmező szótár, történeti-etimológiai szótár, szinonimaszótár, helyesírási szótár, szlengszótár, nyelvművelő kézis�ótár, Magyar Történeti Szövegtár, írói szótárak, tájszótár

FOGALMAK

értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár

TÉMAKÖR: Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 7 óra/43 óra

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A FOGALMAK ÉS A NYELVTANI ÖSSZEFÜGGÉSEK ISMERETE

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

12. évfolyam

31+31 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek	6
A nyelv rétegződése, nyelvjáráások, nyelvi tervezés, nyelvi norma	8
Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés	10+20
Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás	6+12
Összes óraszám:	62

TÉMAKÖR: Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 6 óra/6 óra

TÖRZSANYAG

A magyar nyelv rokonságának hipotézisei

A magyar nyelvtörténet korszakai

Nyelvemlékek

A szókészlet változása a magyar nyelv történetében

Nyelvújítás

AJÁNLOTT ANYAG

A 19. század versengő elméletei, az utóbbi évtizedek törekvései a származási modellek felülvizsgálatára („család” és „fa” metaforák kritikája, újabb régészeti és genetikai adatok, stb.)

A nyelvhasználat korszerű formái

Nyelvi változások a Neumann-galaxisban

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése
- A magyar nyelv rokonságának megismerése
- Az összehasonlító nyelvszemlélet fejlesztése: nyelvünk helye a világban
- Az interdiszciplináris tudatosság fejlesztése a nyelvtörténeti, irodalom- és művelődéstörténeti párhuzamosságok és összefüggések felfedeztetésével
- Változás és állandóság nyelvi egyensúlyának megértése
- Nyelvrokonság és nyelvcsaládok vizsgálata
- A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos módszereinek tisztázása
- A magyar nyelv eredetének, az erről szóló tudományos hipotéziseknek megismerése
- A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái
- A nyelvtörténeti kutatások forrásainak vizsgálata: kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek
- A magyar nyelv történetének főbb korszakai, és néhány fontos nyelvemlékünk (A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom)
- A nyelvújításnak, illetve hatásának tanulmányozása

FOGALMAK

nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék; ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet

TÉMAKÖR: A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 8 óra/8 óra

TÖRZSANYAG

Anyanyelvünk rétegződése I.- A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek

Anyanyelvünk rétegződése II.- A nyelvjárások és a nyelvi norma

Nyelvünk helyzete a határon túl

Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelv művelés

AJÁNLOTT ANYAG

Az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltérései

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia tudatosítása
- A nyelvjárások nyelvhasználati sajátosságainak megismertetése
- A nyelvi tervezés elveinek és feladatainak megismertetése
- A nyelv társadalmi tagozódásának vizsgálata

FOGALMAK

nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek

TÉMAKÖR: Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 10 óra/30 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A rendszerező képesség fejlesztése
- Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása
- A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése

FOGALMAK

Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése

TÉMAKÖR: Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 6 óra/18 óra

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A FOGALMAK ÉS A NYELVTANI ÖSSZEFÜGGÉSEK ISMERETE

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

Irodalom

Az irodalom órák megoszlása az adott évfolyamokon a következő:

Évfolyam	9.	10.	11.	12.
Heti óraszám	2 óra	3 óra	3 óra	3 óra
Tanítási hetek száma	36 hét	36 hét	36 hét	31 hét
Éves óraszám	72 óra	108 óra	108 óra	93 óra

A 9-10. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kívánatos, hogy tudásukat alkalmazni tudják, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése). A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont(ok) szerint.

9. évfolyam
66+6 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	óraszám
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	4+2
A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció	1
Szerzők, művek párbeszéde – a művészet	1
Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	1
Műnemi-műfaji rendszer	1+2
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	8
Az ősi magyar hitvilág	3
A görög mitológia	4
Egyéb teremtésmítosz - Babiloni teremtésmítosz	1
III. A görög irodalom	11
Az epika születése	4
A görög líra, az időmértékes verselés	3
C) A görög dráma	4
IV. A római irodalom	4+1
V. A Biblia mint kulturális kód	12+1
Az Ószövetség	5
Újszövetség	7+1
VI. A középkor irodalma	11
Egyházi irodalom	3
Lovagi és udvari irodalom	2+1
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	3
A középkor világi irodalma	3
VII. A reneszánsz irodalma	16+2
A humanista irodalom	4
A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra	2
A reformáció világi irodalma	2
Líra a reformáció korában	4+1
Dráma a reformáció korában	4+1
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 6 óra

TÖRZSANYAG

A) Az irodalom és hatása

Karinthy Frigyes: A cirkusz

B) Szerzők, művek párbeszéde

Aiszóposz: A tücsök és a hangya; Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök; Romhányi József: Tücsökdal

C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei

Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)

D) Műnemi-műfaji rendszer

AJÁNLOTT ANYAG

A) Az irodalom és hatása

Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról; II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)

B) Szerzők, művek párbeszéde

C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei

Irodalom és film; Agatha Christie: Tíz kicsi néger

D) Műnemi-műfaji rendszer

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése
- Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei
- Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban

FOGALMAK

művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ

TÉMAKÖR: Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 8 óra/ 8 óra

TÖRZSANYAG

A) Az ősi magyar hitvilág

Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)

Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)

B) A görög mitológia

A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése; Az olimposzi istenek; A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)

C) Egyéb teremtésmítosz

Babiloni teremtésmítosz (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

A) Az ősi magyar hitvilág

Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa); Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek); Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)

B) A görög mitológia

További görög mítoszok: Hésziadosz: Istenek születése (részletek); Hésziadosz: Munkák és napok (részletek); A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában

C) Egyéb teremtésmítosz

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS CÉLOK

- A mítoszok kulturális jelentőségének megértése
- Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben
- Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék
- Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése
- Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban
- A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy
- Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése
- A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése
- A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.

FOGALMAK

szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvítás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

TÉMAKÖR: A görög irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 11 óra/ 11 óra

TÖRZSANYAG

A) Az epika születése

Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)

B) A görög líra, az időmértékes verselés

Alkaiosz: Az állam hajója; Alkaiosz: Bortal; Szapphó: Aphroditéhez; Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka; Anakreón: Töredék a halálról; Anakreón: Gyűlölöm

C) A görög dráma

Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné

AJÁNLOTT ANYAG

A) Az epika születése

B) A görög líra, az időmértékes verselés

Szemelvények az antik görög lírából

C) A görög dráma

Szophoklész: Oidipusz király; Arisztophanész: Lüszisztraté

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján

- Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból
- Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).
- A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok megismerése
- Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen,
- Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása
- Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.

FOGALMAK

eposz, eposzi konvenciók: prozopózió, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármasság, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis

TÉMAKÖR: A római irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

A) A polgárháborúk kora

Catullus: Gyűlölködés és szeretek

B) Augustus kora

Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor); Vergilius: IX. ecloga; Horatius: Thaliarchushoz; Ovidius: Átváltozások; Pygmalion

AJÁNLOTT ANYAG

A) A polgárháborúk kora

Catullus: Éljünk, Lesbia

B) Augustus kora

Vergilius: IV. ecloga; Horatius: Leuconoének; Horatius: Licinius Murenához

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek.
- A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése

- Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életrajzok érvényességének vizsgálata;
- Irodalmi műfajok, versformák megismerése;
- A görög és római kultúra viszonyának értelmezése;
- A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);

FOGALMAK

imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszervezet, horatiusi alapelvek, ars poetica

TÉMAKÖR: A Biblia, mint kulturális kód

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 12 óra/ 13 óra

TÖRZSANYAG

A) Az Ószövetség (részletek)

a) Történeti könyvek

Mózes első könyvéből részletek: Teremtéstörténet; József

Mózes második könyvéből részletek: Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat

b) Tanító könyvek

Zsoltárok könyve (23., 42.)

B) Újszövetség (részletek)

a) Az „örömhír”

Máté evangéliumából részletek: Jézus Krisztus születése, megkeresztelése; Jézus Krisztus tanításai:

Hegyi beszéd, A magvető példázata; Passió-történet; Jézus feltámadása

Lukács evangéliumából (részletek): Az irgalmas szamaritánus; A tékozló fiú

Pál apostol Szeretethimnusza

AJÁNLOTT ANYAG

A) Az Ószövetség (részletek)

Szemelvények az Ószövetségből; Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban

Az Ószövetség és a film – Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás)

Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarrotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)

B) Újszövetség (részletek)

Szemelvények az Újszövetségből; Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban; Karinthy: Barabás

Az Újszövetség és a film – Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)

Az Újszövetség és a képzőművészet – (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarrotti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése
- Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához
- Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban
- A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban
- A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma
- A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok

FOGALMAK

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

TÉMAKÖR: A középkor irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 11 óra/ 11 óra

TÖRZSANYAG

A) Egyházi irodalom

- Epika – Szent Ágoston: Vallomások (részlet); Halotti beszéd és könyörgés
- Líra – Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról; Ómagyar Mária-siralom

B) Lovagi és udvari irodalom

- Epika – Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)
- Líra – Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán

C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)

D) A középkor világi irodalma

vágánsköltészet – Carmina Burana (részlet); François Villon: A nagy testamentum (részletek)

AJÁNLOTT ANYAG

A) Egyházi irodalom

Umberto Eco: A rózsza neve; Szent Erzsébet legendája (részlet); Szent Margit legendája (részlet); Szent Gellért püspök legendája (részlet); Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről

B) Lovagi és udvari irodalom

- Epika – Kálti Márk: Képes krónika (részlet); Irodalom és film; Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp
- Líra – Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden

C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)

Irodalom és képzőművészet; Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái

D) A középkor világi irodalma

Irodalom és zene – Carl Orff: Carmina Burana; Irodalom és színház – Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése
- Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz
- A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban
- A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése
- Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése
- A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése
- Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante)
- Dante és Villon életműve jelentőségének megértése

FOGALMAK

középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

TÉMAKÖR: A reneszánsz irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 16 óra/ 18 óra

A, A humanista irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 4 óra

TÖRZSANYAG

a) Líra

Petrarca: Pó, földi kérgem

Portré: Janus Pannonius – Janus Pannonius: Pannónia dicsérete; Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról

b) Epika

Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella

AJÁNLOTT ANYAG

a) Líra – Petrarca: Daloskönyv (részletek); Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz; Janus Pannonius: Búcsú Váradtól; Janus Pannonius: Mars istenhez békességért; Janus Pannonius: A saját lelkéhez

b) Epika

Boccaccio: Dekameron (részletek)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése
- Petrarca-sonett megismerése
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, sonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

B, A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

- a) Bibliafordítások: Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)
- b) Zsoltárfordítások: Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár
- c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Eric Till: Luther (részlet)

- a) Bibliafordítások: Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet); Reményik Sándor: A fordító; Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
- b) Zsoltárfordítások
- c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)

Irodalom és film – Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)

C, A reformáció világi irodalmából

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

- a) Históriai énekek – Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)
- b) Széphistóriák – Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)

AJÁNLOTT ANYAG

Szemelvények a magyar reformáció irodalmából; A regény születése – Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése
- A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése
- A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése

FOGALMAK

bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

D, Líra a reformáció korában

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

Portré: Balassi Bálint – Balassi Bálint: Egy katonaének; Balassi Bálint: Borivóknak való; Balassi Bálint: Adj már csendességet...; Balassi Bálint: Hogy Júliára találja
William Shakespeare: LXXV. szonett

AJÁNLOTT ANYAG

További Balassi-versek; További Shakespeare-szonettek

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai
- Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban
- A szonett formai változása Shakespeare-nél
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.

FOGALMAK

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

E, Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)
Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására
- A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása
- Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása

FOGALMAK

blank verse, commedia dell'arte, hármasszínpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK A 9. ÉVFOLYAMON

Homérosz: Odüsszeia (részletek)

Szophoklész: Antigoné

Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből)

Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)

François Villon: A nagy testamentum (részletek)

Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella

William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi

MEMORITEREK A 9. ÉVFOLYAMON

Homérosz: Odüsszeia (részlet)

Anakreón: Gyűlölöm azt...

Catullus: Gyűlölök és szeretek

Halotti beszéd és könyörgés (részlet)

Ómagyar Mária-siralom (részlet)

Janus Pannonius: Pannónia dicsérete

Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)

Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK ÉS A MEMORITEREK ISMERETE, AZ IRODALOMTÖRTÉNETI FOLYAMATOK ÁTLÁTÁSA, ÉRTELMEZÉSE.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

10. évfolyam
87+21 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
I. A barokk és a rokokó irodalma	7
Epika	5
A kuruc kor lírája: műfajok, művek	2
II. A felvilágosodás irodalma	28+4
A) Az európai felvilágosodás	9+1
a) Epika	5
b) Dráma	3
c) Líra	1+1
B) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	8+2
a) Epika	2
b) Líra	6+2
C) Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	11+1
a) Líra	8+1
b) Epika	1
c) Dráma	2
III. A romantika irodalma	9
Az angolszász romantika	3
A francia romantika	2
A német romantika	1
Az orosz romantika	2
A lengyel romantika	1
IV. A magyar romantika irodalma I.	26+6
A) Életművek a magyar romantika irodalmából I.	26+6
Vörösmarty Mihály	8+3
Petőfi Sándor	10+3
Jókai Mór	17
B) Irodalomtudomány a romantika korában	1
V. Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás	17+11
Összes óraszám:	108

TÉMAKÖR: A barokk és a rokokó irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 7 óra/ 7 óra

TÖRZSANYAG

A) Epika

- a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás
Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)
- b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz – Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
- c) Levél – Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
- d) Tudományos élet – Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)

B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok

Rákóczi-nóta, Őszi harmat után

AJÁNLOTT ANYAG

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek); Apáczai Csere János: Az iskolák feletti szükséges voltáról (részlet)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A törzanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése,
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat

TÉMAKÖR: A felvilágosodás irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 28 óra/ 32 óra

A, Az európai felvilágosodás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 9 óra/ 10 óra

TÖRZSANYAG

- a) Epika – Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek); Voltaire: Candide (részletek)
- b) Színház- és drámatörténet

A francia klasszicista dráma; Irodalom és színház: Molière: A fősvény vagy Tartuffe

Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)

- c) Líra – Robert Burns: John Anderson; Robert Burns: Falusi randevú

AJÁNLOTT ANYAG

- a) Epika

Montesquieu: Perzsa levelek (részlet)

Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet)

Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet)

Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet)

Georg Wilhelm Friedrich Herder: Esmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)

b) Színház- és drámatörténet

Irodalom és színház: Jean Racine: Phaedra (részlet); Pierre Corneille: Cid (részlet); Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)

Irodalom és színház: A német későklasszicista, koraromantikus dráma; Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma

- a) Líra – William Blake: A tigris; William Blake: A bárány; Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala; Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben
- Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei hátterének megismerése
- Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben
- Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése
- A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából
- A klasszicizmus eszmetörténeti háttere, főbb sajátosságai
- A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat

FOGALMAK

felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, satíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény

B, A felvilágosodás korának magyar irodalmából: rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 8 óra/ 10 óra

TÖRZSANYAG

- a) Epika – Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)

- b) Líra – Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek)

Portré: Csokonai Vitéz Mihály – Csokonai Vitéz Mihály: Az estve; A boldogság; Tartózkodó kérelem; Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz; A Reményhez; A Magánosságához

AJÁNLOTT ANYAG

- a) Epika – Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet); Kármán József: Fanni hagyományai (részletek); Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet); Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)

- b) Líra – Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor; Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete; Csokonai Vitéz Mihály: A feredés; Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek; Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban; Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal

C, A klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 11 óra/ 12 óra

TÖRZSANYAG

a) Líra

Portré: Berzsenyi Dániel – Berzsenyi Dániel: Osztályrészem; Levéltöredék barátnémhoz; A közelítő tél; Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.); Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)

Portré: Kölcsey Ferenc – Kölcsey Ferenc: Himnusz; Vanitatum vanitas; Zrínyi dala; Zrínyi második éneke

b) Epika – Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek); Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)

c) Színház- és drámatörténet: Katona József: Bánk bán

AJÁNLOTT ANYAG

a) Líra – Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet); Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.); Berzsenyi Dániel: Horác; Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz; Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától; Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz; Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa!; Kölcsey Ferenc: Bordal; Kölcsey Ferenc: Csolnakon

b) Epika – Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)

c) Színház- és drámatörténet

Irodalom és zene: Erkel Ferenc: Bánk bán

Irodalom és tévéjáték: Kisfaludy Károly: A kérők; Bohák György: A kérők

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése
- Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése

- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésselvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése
- Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése
- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével

FOGALMAK

nemzeti himnusz, értekezés, intelleum, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet

TÉMAKÖR: A romantika irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 9 óra/ 9 óra

TÖRZSANYAG

- a) Az angolszász romantika – George Byron egy szabadon választott művéből részlet; Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet); Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság
- b) A francia romantika – Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)
- c) A német romantika – Heinrich Heine: Loreley
- d) Az orosz romantika – Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)
- e) A lengyel romantika – Adam Mickiewicz: A lengyel anyához

AJÁNLOTT ANYAG

- a) Az angolszász romantika

Irodalom és film: Richard Thorpe: Ivanhoe

Irodalom és film/tévéjáték – Jane Austen: Büszkeség és balítélet; Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet, vagy más Jane Austen-regény adaptációja

Edgar Allan Poe: A kút és az inga; Edgar Allan Poe: A fekete macska; Edgar Allan Poe: A holló

- b) A francia romantika

Irodalom és film/zene – Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása

Irodalom és film/zene – Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása

- c) A német romantika – Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek; Memento
- d) Az orosz romantika – Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma
- e) A lengyel romantika – Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben
- Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése
- Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben
- Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése
- A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként
- Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből

FOGALMAK

korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember

TÉMAKÖR: A magyar romantika irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 26 óra/ 32 óra

A, Életművek a magyar romantika irodalmából

a, Vörösmarty Mihály

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 8 óra/ 11 óra

TÖRZSANYAG

Líra – Szózat; Gondolatok a könyvtárban; A merengőhöz; Az emberek; Előszó; A vén cigány
Drámai költemény – Csongor és Tünde

AJÁNLOTT ANYAG

Epika – Zalán futása (Első ének, részlet)

Líra – Magyarország címere; Virág és pillangó; Liszt Ferenchez; Az élő szobor; Ábránd; Fóti dal

FEJLESZTÉSI FELADAZOK ÉS ISMERETEK

- A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint
- Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése
- A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésselvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése
- Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása

FOGALMAK

rapszódia, drámai költemény

b, Petőfi Sándor

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 10 óra/ 13 óra

TÖRZSANYAG

Líra – A négyökrös szekér; A bánat? egy nagy óceán; A természet vadvirága; Fa leszek, ha...; Reszket a bokor, mert...; Minek nevezelek?; Egy gondolat bánt engemet; A puszta, télen vagy Kis-Kunság; A XIX. század költői; Fekete-piros dal

Epika – A helység kalapácsa (részlet); Az apostol (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

Líra – Hortobágyi kocsmárosné; Isten csodája; A virágnak megtiltani nem lehet; Szeget szeggel; Megy a juhász számaron; Szeptember végén; Beszél a fákkal a bús őszi szél; Várady Antalhoz; Európa csendes, újra csendes; Pacsirtaszót hallok megint; Szabadság, szerelem

Epika – Úti levelek (részletek)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén
- Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése
- A költő epikájának (Az apostol, A helység kalapácsa) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül
- Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai
- A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében
- Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében
- A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése
- A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történéseiben

FOGALMAK

népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz

c, Jókai Mór

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 17 óra/ 17 óra

TÖRZSANYAG

Elbeszélések – A tengerszem tündére; A huszti beteglátogatók

Regények – Az arany ember

AJÁNLOTT ANYAG

Elbeszélések – A megölt ország; A debreceni kastély; A magyar Faust; Két menyegző

Regények – Irodalom és film – Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása
- Legalább egy regény önálló elolvasása
- Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe
- A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése

- Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal
- Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemélet alapfogalmainak segítségével

FOGALMAK

irányregény, utópia, szigetutópia

B, Irodalomtudomány a romantika korában

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 17 óra/ 17 óra

TÖRZSANYAG

Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)

Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebbi időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet); Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)

FOGALOM

nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

TÉMAKÖR: Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 17 óra/28 óra

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK A 10. ÉVFOLYAMON

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)

Molière: A fősvény vagy Tartuffe

Katona József: Bánk bán

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)

Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)

Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK A 10. ÉVFOLYAMON

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)

Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)

Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)

Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)

Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)

Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)

Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)

Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)

Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán...

Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...

Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK ÉS A MEMORITEREK ISMERETE, AZ IRODALOMTÖRTÉNETI FOLYAMATOK ÁTLÁTÁSA, ÉRTELMEZÉSE.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

11. évfolyam

102+6 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
I. A klasszikus modernség irodalma	38
A) A nyugat-európai irodalom	5
B) Az orosz irodalom	5
C) A klasszikus modernizmus líra alkotói, alkotásai	3
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában	25
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	16
a) Arany János	10
b) Mikszáth Kálmán	6
2. Színház- és drámatörténet	5
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából	4
II. A magyar irodalom a XX. században	44+6
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	30+2
a) Herczeg Ferenc	5
b) Ady Endre	9
c) Babits Mihály	8
d) Kosztolányi Dezső	8+2
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	9
a) Móricz Zsigmond	5
b) Wass Albert	4
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából I.	5+4
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	

Juhász Gyula	3+3
Tóth Árpád	
Karinthy Frigyes	2+1
VI. Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás	20
Összes óraszám:	102+6

TÉMAKÖR: A klasszikus modernség irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 38 óra/ 38 óra

A. A realizmus a nyugat-európai irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 5 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

- a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
- b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaothton)

AJÁNLOTT ANYAG

Charles Dickens: Twist Olivér

Irodalom és film – Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)

Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek

B. A realizmus az orosz irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 5 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

- a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg
- b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)
- c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
- d) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi

AJÁNLOTT ANYAG

- a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr
- b) Irodalom és film – Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina; (vagy a regény más feldolgozása)
- c) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (A.+B.)

- Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása
- Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján
- A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése
- Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével
- Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése
- Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban
- A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése

FOGALMAK

klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma

C. A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 3 óra/ 3 óra

TÖRZSANYAG

Charles Baudelaire: A Romlás virágai – Előszó; Az albatrosz

Paul Verlaine: Őszi chanson; Költészettan

Arthur Rimbaud: A magánhangzók szonettje

AJÁNLOTT ANYAG

Charles Baudelaire: Egy dög; Kapcsolatok

Paul Verlaine: Holdfény

Arthur Rimbaud: Kenyérlesők; A részeg hajó (részlet)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése
- A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása
- A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészeteszmény jellemzőinek számbavétele
- A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók)

FOGALMAK

szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő

D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában

1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából

a) Arany János

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 9 óra/ 9 óra

TÖRZSANYAG

- Epika: Toldi estéje
- Balladák: Ágnes asszony; V. László; Vörös Rébék
- Líra: Fiamnak; Letépszem a lantot; Kertben; Epilógus; Kozmopolita költészet; Mindvégig

AJÁNLOTT ANYAG

- Epika: Toldi szerelme (részletek); Buda halála (részletek); A nagyidai cigányok (részletek)
- Balladák: A walesi bárdok; Tetemre hívás; Híd-avatás; Tengeri-hántás
- Líra: Visszatekintés; Széchenyi emlékezete; Az örök zsidó; Őszikék; Tamburás öreg úr; Sejtelem; A tölgyek alatt

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján
- Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és válaszlehetőségek)
- Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése
- A költő epikájának (Toldi estéje, Buda halála) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével
- A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása Arany lírai és epikus költészetében
- Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykőrösi évek, Őszikék)
- Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása
- Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése
- Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése

FOGALMAK

ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus

b, Mikszáth Kálmán

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 6 óra/ 6 óra

TÖRZSANYAG

- Az a fekete folt; Bede Anna tartozása; A bányai csoda
- Beszterce ostroma

AJÁNLOTT ANYAG

- Tímár Zsófi özvegysége; Hova lett Gál Magda; Szegény Gélyi János lovai
- Irodalom és tévéjáték – Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása
- Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása
- Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása
- A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában
- Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban
- A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése
- Mikszáth egy művében a különc szerepének tanulmányozása
- Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben

FOGALMAK

külcnc, donquijoteizmus

2. Színház- és drámatörténet – Madách Imre: Az ember tragédiája

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 5 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

Madách Imre: Az ember tragédiája

AJÁNLOTT ANYAG

Madách Imre: Mózes

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Madách Imre Az ember tragédiája című művének közös órai feldolgozása
- A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése
- A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet
- A mű erkölcsi kérdésselvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása
- Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?)
- Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben

FOGALMAK

emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter

3. Szemelvények a XIX. század második felének magyar irodalmából Tompa Mihály, Gárdonyi Géza, Vajda János, Reviczky Gyula

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 4 óra

TÖRZSANYAG

Tompa Mihály: A gólyához; A madár, fiaihoz

Gárdonyi Géza: Az én falum (részletek); A láthatatlan ember (részlet)

Vajda János: Húsz év múlva

AJÁNLOTT ANYAG

Tompa Mihály: Népdal

Gárdonyi Géza: Az Isten rabjai (részlet)

Vajda János: A virrasztók; Az üstökös

Reviczky Gyula: Magamról; Schopenhauer olvasása közben

FEJLESZÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.
- A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

FOGALMAK

nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal

TÉMAKÖR: A magyar irodalom a XX. században (A,B, C)

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 44 óra/ 50 óra

A, Életművek a XX. század magyar irodalmából

a. Herczeg Ferenc

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 5 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

Az élet kapuja; Fekete szüret a Badacsonyon

Színház- és drámatörténet: Bizánc

AJÁNLOTT ANYAG

A hét sváb (részlet)

Irodalom és színház: Kék róka (részlet)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével
- A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése
- Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése

FOGALMAK

Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű

b. Ady Endre

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 9 óra/ 9 óra

TÖRZSANYAG

Góg és Magóg fia vagyok én...; Héja-nász az avaron; Harc a Nagyúrral; Új vizeken járok; Az ős Kaján; A Sion-hegy alatt; Az Úr érkezése; Kocsi-út az éjszakában; Emlékezés egy nyár-éjszakára; Őrizem a szemed

AJÁNLOTT ANYAG

A Tisza-parton; Lédával a bálban; Vér és arany; Sem utódja, sem boldog őse...; Az eltévedt lovas; Elbocsátó szép üzenet; Sípja régi babonának; Köszönöm, köszönöm, köszönöm; Ember az embertelenségben; A Hortobágy poétája; Párisban járt az Ősz

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború, stb.) és versformái
- Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költészetünk tükrében
- A szimbólumok újszerű használata az életműben
- A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése
- Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése
- Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból
- Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával
- A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása
- A Nyugat születése, jelentőségének felismerése
- Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása

FOGALMAK

szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés

c, Babits Mihály

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 8 óra/ 8 óra

TÖRZSANYAG

In Horatium; A lírikus epilógja; Esti kérdés; Jobb és bal; Mint különös hírmondó...; Ősz és tavasz közt
Jónás könyve; Jónás imája

AJÁNLOTT ANYAG

A Danaidák; Húsvét előtt; Örök kék ég a felhők mögött (részlet); Ádáz kutyám; A gazda bekeríti házát;
Csak posta voltál; Balászlás; A gólyakalifa (részlet); Cigány a siralomházban

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével
- Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése
- Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékőrzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása
- Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával
- Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei
- Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége

FOGALMAK

filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, irónia

d, Kosztolányi Dezső

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 8 óra/ 10 óra

TÖRZSANYAG

A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe)

Boldog, szomorú dal; Őszi reggeli; Halotti beszéd; Hajnali részegség; Édes Anna

Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól

AJÁNLOTT ANYAG

Számadás; Vörös hervadás; Októberi táj; Marcus Aurelius; Esti Kornél éneke

Irodalom és film – Kosztolányi Dezső: Pacsirta; Ranódy László: Pacsirta

Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás; A fürdés; A kulcs

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével
- Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása
- A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által
- Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése

- A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában
- A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben
- Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében)

FOGALMAK

homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás

B, Portrék a XX. század magyar irodalmából I.

a, Móricz Zsigmond

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 5 óra/ 5 óra

TÖRZSANYAG

Tragédia; Úri muri

AJÁNLOTT ANYAG

Judith és Eszter; Barbárok; Tündéerkert (részlet)

b, Wass Albert

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 4 óra

TÖRZSANYAG

Adjátok vissza a hegyeimet!; Üzenet haza

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!

A funtineli boszorkány (részlet)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK /a) + b)/

- Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata
- A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemzés alapfogalmainak segítségével
- Világkép és műfajok, kompozíció, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése
- A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti háttérének feltárása
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése
- Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben
- A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása

FOGALMAK

naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom

C, Metszetek a XX. század magyar irodalmából - a Nyugat alkotói

a, Juhász Gyula, b, Tóth Árpád

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 3 óra/ 6 óra

TÖRZSANYAG

Juhász Gyula: Tiszai csönd; Anna örök

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú; Lélektől lélekig; Isten oltó-kése

AJÁNLOTT ANYAG

Juhász Gyula: Halotti beszéd; Utolsó vacsora; Szerelem

Tóth Árpád: Kisvendéglőben; Elégia egy reketyebokorhoz; Jó éjszakát; Álarcosan

c, Karinthy Frigyes

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 3 óra

TÖRZSANYAG

Karinthy Frigyes: Így írtok ti (részletek); Találkozás egy fiatalemberrel

AJÁNLOTT ANYAG

Tanár úr, kérem (részletek); Utazás a koponyám körül (részlet); Előszó

Szerb Antal: Budapesti kalauz marslakók számára; Utas és holdvilág (részlet)

FEJLESZÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK /a)+b)+c)/

- Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.
- Az **Így írtok ti** irodalmi jelentőségének megértése
- A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

FOGALMAK

A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia

TÉMAKÖR: Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 20 óra/20 óra

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK A 11. ÉVFOLYAMON

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!

MEMORITEREK A 11. ÉVFOLYAMON

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK ÉS A MEMORITEREK ISMERETE, AZ IRODALOMTÖRTÉNETI FOLYAMATOK ÁTLÁTÁSA, ÉRTELMEZÉSE.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

**12. évfolyam
90+3 óra**

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
I. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma	17
A) Avantgárd mozgalmak	3
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai	3
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai	4
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései	4
E) A posztmodern világirodalom	3

II. A magyar irodalom a XX. században II.	42
A) Életmű a XX. század magyar irodalmából II.	9
József Attila	9
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából I.	7
a, Örkény István (a drámával együtt: 2+2=4)	2
b, Szabó Magda (a drámával együtt: 2+1=3)	2
c, Kányádi Sándor	3
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.	23
a) Metszetek: egyéni utakon	
Szabó Dezső	2
Krúdy Gyula	2
Weöres Sándor	2
b) Metszetek a modernista irodalomból	
Szabó Lőrinc	2
Radnóti Miklós	4
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból	6
Dsida Jenő	
Reményik Sándor	
Áprily Lajos	
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	2
Nagy László	
e) Metszet a tárgyias irodalomból	2
Pilinszky János	
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	1
Illyés Gyula	
D) Színház- és drámatörténet	3
Örkény István	2
Szabó Magda	1
III. A XX. századi történelem az irodalomban	8
a) Trianon	2
b) Világháborúk	1
c) Holokauszt	2
d) Kommunista diktatúra	1

e) 1956	2
IV. Kortárs magyar irodalom	5
V. Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás	18+3
Összes óraszám:	90+3

TÉMAKÖR: A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma (A,B,C,D,E)

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 18 óra/ 18 óra

A. Avantgárd mozgalmak

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 4 óra

TÖRZSANYAG

Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút
Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok; Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz

B. A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 3 óra/ 3 óra

TÖRZSANYAG

Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)
Gottfried Benn: Kék óra
Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer

C. A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 4 óra

TÖRZSANYAG

Franz Kafka: Az átváltozás
Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló

AJÁNLOTT ANYAG

Franz Kafka: A per (részletek)
Irodalom és tévésorozat – Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás)

Bulgakov: A Mester és Margarita

D. Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 4 óra

TÖRZSANYAG

Irodalom és színház – Bertold Brecht: Koldusopera vagy Kurázi mama; Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Arthur Miller: Az ügynök halála; Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás)

E. A posztmodern világirodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 3 óra/ 3 óra

TÖRZSANYAG

Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)
Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Jiří Menzel: Sörgyári capriccio
Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár
Julio Cortázar: Összefüggő parkok

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (A,B,C,D, E)

- Irodalmi szövegek és társművészeti alkotások összehasonlító elemzése
- Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben
- Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása
- Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése
- A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/modernizmus jelentőségének vizsgálata.
- Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése
- Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése
- Valóság és fikció, a bűntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése
- A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.
- Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai

FOGALMAK

dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern

TÉMAKÖR: A magyar irodalom a XX. században II.

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 41 óra/ 41 óra

A, Életmű a XX. század magyar irodalmából II.

József Attila

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 9 óra/ 9 óra

TÖRZSANYAG

Nem én kiáltok; Reménytelenül; Holt vidék; Óda; Flóra; Kései sirató; A Dunánál; Tudod, hogy nincs bocsánat; Nem emel föl; (Karóval jöttél...)

AJÁNLOTT ANYAG

Szegényember balladája; Medáliák (részlet); Istenem; Tiszta szívvel; Áldalak búval, vigalommal; Tedd a kezed; Téli éjszaka; Eszmélet; Levegőt!; Kész a leltár; Gyermekké tettél; Születésnapomra; Nagyon fáj; (Talán eltünök hirtelen...); (Íme, hát megeltem hazámat...)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével
- József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszembesítés, közéleti és gondolati költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása
- Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függnek össze a pályaképpel és a kor társadalmi-történelmi viszonyokkal
- A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai
- József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata
- József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival)
- Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása

FOGALMAK

tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, **létértelmező vers, önmegszólító vers**, dialogizáló versbeszéd

B, Portrék a XX. század magyar irodalmából II.

a, Örkény István

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Egyperces novellák (részletek)

b, Szabó Magda

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Az ajtó

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Szabó István: Az ajtó

c, Kányádi Sándor

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 3 óra/ 3 óra

TÖRZSANYAG

Fekete- piros; Halottak napja Bécsben; Sörény és koponya (részlet); Valaki jár a fák hegyén

AJÁNLOTT ANYAG

Dél keresztje alatt; Csángó passió; Hiúság; Kuplé a vörös villamosról

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (B - a,+b,+c,)

- A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg
- Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

FOGALMAK

groteszk, abszurd, egyperces, családrégény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziség

C, Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.

a. Metszetek: egyéni utakon

Szabó Dezső, Krúdy Gyula és Weöres Sándor

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 6 óra (2+2+2) / 6 óra

TÖRZSANYAG

Krúdy Gyula: Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út

Szabó Dezső: Feltámadás Makucskán

Weöres Sándor: Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Huszárik Zoltán: Szindbád

Szabó Dezső: Az elsodort falu (részletek)

Weöres Sándor: Psyché (részletek)

b, Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói

Szabó Lőrinc

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Semmiért Egészen; Mozart hallgatása közben

AJÁNLOTT ANYAG

Kalibán; Dsuang Dszi álma; Különbéke; Tücsökzene (részletek)

Radnóti Miklós

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 4 óra/ 4 óra

TÖRZSANYAG

Járkálj csak, halálraítélt!; Hetedik ecloga; Erőltetett menet; Razglednicák

AJÁNLOTT ANYAG

Első ecloga; Tétova óda; Nem bírta hát...; Levél a hitveshez; Töredék; A la recherche

Ajánlott szerzők a Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói c. témához

Márai Sándor: Szindbád hazamegy (részlet); Halotti beszéd

Ottlik Géza: Iskola a határon (részlet); Buda (részlet)

c, Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból

Dsida Jenő, Reményik Sándor, Áprily Lajos

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 6 óra/ 6 óra

TÖRZSANYAG

Dsida Jenő: Nagycsütörtök; Arany és kék szavakkal

Reményik Sándor: Halotti beszéd a hulló leveleknek; Eredj, ha tudsz (részlet)

Áprily Lajos: Tavasz a házsongárdi temetőben; Március

AJÁNLOTT ANYAG

Dsida Jenő: Psalmus Hungaricus (részletek)

Reményik Sándor: Ahogy lehet

Áprily Lajos: Holló-ének; Kolozsvári éjjel

Kós Károly: Varjú-nemzetség (részlet)

Nyirő József: Madéfalvi veszedelem (részlet)

Gion Nándor: A kárókatona még nem jöttek vissza

Kovács Vilmos: Holnap is élünk

d, Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából

Nagy László

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Ki viszi át a Szerelmet; Adjon az Isten

AJÁNLOTT ANYAG

Gyöngyszoknya (részlet); Himnusz Minden időben; Csodafiú szarvas; Tűz

e, Metszet a tárgyias irodalomból - az Újhold alkotói

Pilinszky János

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 3 óra/ 3 óra

TÖRZSANYAG

Halak a hálóban; Apokrif; Négy soros

AJÁNLOTT ANYAG

Harbach 1944; Agonia christiana; Nagyvárosi ikonok

Ajánlott szerzők a Metszet a tárgyias irodalomból - az Újhold alkotói című témához

Nemes Nagy Ágnes: A fák; Kiáltva; Ekhnáton éjszakája

Mándy Iván

Irodalom és film – Mándy Iván: Régi idők focija; Sándor Pál: Régi idők focija

FEJLESZÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (C- a,+b,+c,+d,+e,)

- A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg.
- Történelmi kataklizmák és egyéni helytállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében
- Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban
- Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.
- A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

FOGALMAK

életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyias irodalom

f, Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 1 óra/ 1 óra

TÖRZSANYAG

Illyés Gyula: Puszták népe (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

Sinka István: Fekete bojtár vallomásai (részlet)

Csoóri Sándor: Tudósítás a toronyból (részlet); Anyám fekete rózsza; Anyám szavai

Metszetek a magyar posztmodern irodalomból

Tandori Dezső: Horror; Töredék Hamletnek; Táj két figurával; Egy talált tárgy megtisztítása

Hajnóczy Péter: A fűtő (részletek); M (részletek); A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)

Esterházy Péter: Termelési kisszregény (részlet); Harmonia caelestis (részlet)

D, Színház- és drámatörténet

Örkény István

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Örkény István: Tóték

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!

Németh László: A két Bolyai (részlet)

Szabó Magda

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 1 óra/ 1 óra

TÖRZSANYAG

Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

Szabó Magda: A macskák szerdája

Ajánlott anyag a Színház- és drámatörténet című témához

Sütő András: Advent a Hargitán; **Csurka István:** Házmestersirató; **Gyurkovics Tibor:** Nagyvizit

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése
- Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal
- Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése
- A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése

FOGALMAK: totalitárius, történelmi dráma

TÉMAKÖR: A XX. századi történelem az irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 6 óra/ 6 óra

a, Trianon

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Juhász Gyula: Trianon; Vértó Magyarországra (Szerk.:Kosztolányi Dezső); Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)

AJÁNLOTT ANYAG

Babits Mihály: A repülő falu; Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet); Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás

b, Világháborúk

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 1 óra/ 1 óra

TÖRZSANYAG

Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...

AJÁNLOTT ANYAG

Gyóni Géza: Magyar katonák dala; Alexis levele Alexandrához
Polcz Alaine: Asszony a fronton

c, Holokauszt

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Szép Ernő: Emberszag (részlet); Tadeusz Borowski: Kővilág

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Török Ferenc: 1945; Roberto Benigni: Az élet szép
Irodalom és film – Kertész Imre: Sorstalanság; Koltai Lajos: Sorstalanság

d, Kommunista diktatúra

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 1 óra/ 1 óra

TÖRZSANYAG

Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy
George Orwell: 1984 (részletek)

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Bacsó Péter: A tanú; Bereményi Géza: Eldorádó
Faludy György: Kihallgatás
Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet)
Irodalom és film – Michael Radford: 1984

e, 1956

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 2 óra/ 2 óra

TÖRZSANYAG

Nagy Gáspár: Öröknyár: elmúltam 9 éves; A Fiú naplójából
Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd

AJÁNLOTT ANYAG

Irodalom és film – Gothár Péter: Megáll az idő; Szilágyi Andor: Mansfeld
Albert Camus: A magyarok vére (részlet)

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (a,+b,+c,+d,+e,)

- A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban
- Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése

TÉMAKÖR: Kortárs magyar irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 5 óra/ 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A szaktanár szabadon választhat a kortárs magyar irodalom műveiből.

TÉMAKÖR: **Bevezető, képességfejlesztés, felzárkóztatás, elmélyítés, tehetséggondozás**

JAVASOLT ÓRASZÁM/ HELYI ÓRASZÁM: 18 óra/21 óra

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK A 12. ÉVFOLYAMON

Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK A 12. ÉVFOLYAMON

József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE: A KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK ÉS A MEMORITEREK ISMERETE, AZ IRODALOMTÖRTÉNETI FOLYAMATOK ÁTLÁTÁSA, ÉRTELMEZÉSE.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.